

Ali ima položaj lune, predvsem polna luna, kakšen vpliv na število prometnih nesreč, število samomorov in število klicev na številko 113

Maruška Višnikar, SA SGDP

Povzetek

Namen prispevka je predstaviti štiri lunine mene ter tri »dogodke«, in sicer prometno nesrečo, samomor ter klic na številko 113. Cilj prispevka je ugotoviti, ali položaji lune (predvsem polna luna) vplivajo na ljudi oz. njihovo ravnanje v cestnem prometu (prometne nesreče), storitve samomorov ter klice na številko 113. Uporabljen je teoretični in empirični način obravnave, iz česar izhajajo tudi uporabljene metode. Metoda analiza vsebine je temeljna metoda, rdeča nit in povezovalni dejavnik. V empiričnem delu so podatki obdelani s pomočjo programa Microsoft Office Excel (analiza povezav podatkov oz. dogodkov) ter s pomočjo opisne statistike. Pridobljeni podatki so obdelani tudi z uporabo računalniškega programa SPSS za obdelavo statističnih podatkov (povprečje, T-test). Analiza variance, in sicer primerjava dogodkov (prometnih nesreč, samomorov, in klicev na številko 113) med dnevi polne lune, dnevi zadnjega krajca, dnevi prazne lune, dnevi prvega krajca ter dnevi brez lunine mene je pokazala, da med njimi ni statistično značilnih razlik. Vendar pa je iz podatkov razvidno, da je v povprečju največ storjenih samomorov ob polni luni, kar pa ni statistično značilno. Analiza variance glede prometnih nesreč, in sicer primerjava med 13 dnevi polne lune ter ostalimi 352 dnevi je pokazala, da ni statistično značilnih razlik. Kljub temu pa je iz podatkov razvidno, da je bilo povprečno število prometnih nesreč ob dnevih polne lune malenkostno večje v primerjavi z ostalimi dnevi. Enako je pokazala analiza variance glede števila samomorov. Analiza variance pa je tudi pokazala, da se število klicev na številko 113 ob dnevih nastopa polne lune ni povečalo, ampak zmanjšalo. Omejitve prispevka so lahko v pomanjkljivosti dejavnikov, ki lahko vplivajo na raziskavo (podnebni vplivi, prisotnost alkohola...). Izvirnost prispevka je v analizi vpliva polne lune, saj se o tem vplivu veliko govori, raziskav na to temo pa v Sloveniji ni veliko.

Ključne besede: luna, prvi krajec, zadnji krajec, mlaj, polna luna, ščip, prometna nesreča, posledice, samomor, klici.

1 Uvod

Ljudje od nekdaj iščemo povezavo med položaji planetov na nebu in potekom življenja na Zemlji. Že okoli 2. st. p.n.št. je Hiparh¹ s svojo trditvijo, da so zemeljski dogodki povezani z dogodki na nebu, postavil teorijo, ki jo privrženci astrologije niso zavrgli vse do današnjih dni. Luna je pri Aztekih hčerka boga dežja, mehiško izročilo pa jo upodablja kot posodo, polno vode. Pri Majih je simbol lenobe in spolne svobode, pri Dogonih pa je kraljica čarovnij. V vedski astrologiji Luni pravijo Chandra. Poznamo štiri Lunine mene, in sicer prazno luno ali mlaj, prvi krajec, polno luno ali ščip in zadnji krajec. Prometna nesreča je nesreča na javni cesti ali nekategorizirani cesti, ki se uporablja za javni cestni promet, v kateri je bilo udeleženo vsaj eno premikajoče se vozilo in je v njej najmanj ena oseba umrla ali je bila telesno poškodovana ali je nastala materialna škoda. Vedno znova se srečujemo z bolečo ugotovitvijo, da smo Slovenci po številu storjenih samomorov v svetovnem vrhu. Nadalje so znane tudi ugotovitve, da smo tudi v količini zaužitega alkohola v samem vrhu. Alkohol oziroma alkoholizem pa je eden izmed razlogov, da ljudje storijo samomor. V letu 2007 je bilo v Sloveniji storjenih 409² samomorov. Od teh je bil pri 41-ih kot vzrok samomora naveden alkohol oziroma alkoholizem. Kadar državljani potrebujejo pomoč policije, lahko kličejo na številko 113, kar pomeni,

¹ Hiparh, grški astronom, geograf in matematik (okoli 190 pr. n. št.–okoli 120 pr. n. št.).

² Podatki so pridobljeni iz baze podatkov policije – STAI, 29. 7. 2008.

da klic sprejme in zabeleži pomočnik vodje izmene operativno-komunikacijskega centra regijske policijske uprave. Tudi v primeru, če občan pokliče na telefonsko številko najbližje policijske postaje, če se v policijski enoti oglasi osebno ali pa poišče neposredno pomoč policistov na kraju dogodka ali dejanja, je o tem takoj obveščen operativno-komunikacijski center. Policist, ki sprejme obvestilo o dogodku, mora od prijavitelja zahtevati čim bolj natančne podatke, na podlagi katerih lahko določi prioriteto in organizacijo intervencije.

Lunin učinek je teorija, ki prepleta sociološke, psihološke in fiziološke domneve o vzajemnosti med specifičnimi fazami luninih ciklov in deviantnim vedenjem človeka.

1.1 Luna

Luna je edini Zemljin naravni satelit. Njen premer je četrtnina Zemljinega. Že od nekdaj je središče različnih mitov (Costello, 1998).

Andrijičeva (1994) je v svojem Astrološkem slovarju zapisala, da je Luna nočno nebesno telo, žena Sonca, v nekaterih mitologijah pa tudi hudobno oko neba (Sonce je njegovo dobro oko). Luna je izvor plodnosti in tudi njen simbol, povezana je z vodami in s čustvi. Nima lastne svetlobe in je zato odvisna od Sonca. Je simbol rasti in spremembe. Podobna je človeku, ki je večni popotnik na lastnem začetku: luna raste, se manjša, izginja. In potem vse znova.

Luna je telo, ki je Zemlji najbližje. Njen premer je 3476 kilometrov. Dnevna temperatura je 130 °C, ponoči se spusti na – 170 °C. Z Zemlje vidimo vedno isto stran Lune. Luna nima niti atmosfere niti tekoče vode. Njeno gibanje je zelo zapleteno. Sinodični mesec je poln ciklus Luninih men. Ko se giblje po svoji poti, prehaja z južne strani ekliptike na severno in obratno. Kjer pot preide na severno stran, je rastoči ali severni Lunin voz, kjer pa s severne preide na južno stran, pa je padajoči ali južni Lunin voz. Lunini mrki so možni samo blizu vozlov. Mrki so lahko popolni ali pa delni. Sončni mrk nastopi ob mlaju, Lunin mrk pa ob ščipu oziroma polni luni. Luna neprestano spreminja svoj videz: njene mene so posledica njenega gibanja okoli Zemlje. Ko se Luna znajde med Soncem in Zemljo, vidimo le tenak svetel srp, pa tudi tisti del Lune, ki ga Sonce ne osvetljuje naravnost. To je mlaj. Potem se začne pomikati proti vzhodu in čez sedem dni nastopi prvi krajec. Meja med svetlobo in mrakom gre čez polovico vidne strani. Ko luna raste, njena oblika spominja na črko D. Štirinajst do petnajst dni po mlaju je na nebu nasproti Soncu s celo osvetljeno stranjo, to imenujemo ščip ali polna luna. Naslednja faza gre po obratni poti, od polne lune do zadnjega krajca (Andrijič, 1994).

1.1.1 Lunacija

Z besedo lunacija preprosto opišemo mesto, kjer se je pojavil aspekt Luna konjunkcija Sonce, ki jo imenujemo prazna luna ali aspekt Luna opozicija Sonce, ki jo imenujemo polna luna. Kadar se takšna lunacija zgodi v bližini Luninih vozlov, govorimo o mrku. Popoln krog Luninih men se začne z mlajem in konča z novim mlajem. Lunacija traja povprečno 29,5 dni.

Zaradi nenehnega spreminjanja svoje lege glede na Zemljo in Sonce je Luna različno obsijana s sončnimi žarki. Tako poznamo štiri Lunine mene:

- prazno luno ali mlaj,
- prvi krajec,
- polno luna ali ščip,
- zadnji krajec.

Luna naredi celoten krog okoli Zemlje in gre ob tem skozi vse svoje štiri faze (mene) v 29,5 dneh. Lunine mene si vedno sledijo v enakem vrstnem redu. Spodaj so podrobneje predstavljene štiri najpomembnejše lunine mene.

1.1.2 Prazna luna ali mlaj

Osvetljena stran Lune je obrnjena stran od Zemlje. To pomeni, da so Sonce, Luna in Zemlja poravnani v liniji ter da se Luna nahaja med Soncem in Zemljo. Luna izgleda zelo temna in je skoraj ne moremo prepoznati na nebu.

Ko kroži Luna 28 dni okoli zemlje, obrača Soncu samo eno stran, stran, katere lepoto vidimo v celoti ob polni luni. Druga stran je potopljena v večno temo. Astronomi imenujejo ta »togi« način vrtenja spremljevalca okoli drugega nebesnega telesa »povezana rotacija«. Torej, če stoji Luna - gledano z Zemlje - »med« Zemljo in Soncem, nam obrača svojo kot noč črno hrbtno stran. Ne vidimo je in na Zemlji vlada **Mlaj** (v starih časih poznan kot »mrtva Luna«), (Paungger, 1998).

Vplivov lune v dnevih mlaja ne zaznavamo tako močno kot tiste ob polni luni, ker usmerjanje in uravnavanje sil vplivov od pojemajoče lune k rastoči luni ni tako močno kot nasprotno pri polni luni.

1.1.3 Prvi krajec ali rastoča luna

Desna polovica Lune je osvetljena, leva pa je temna. Med prazno luno in prvim krajcem vsak dan vidimo večjo površino osvetljenega dela Lune. Osvetljeni del se povečuje do polne lune.

Že nekaj ur po nastanku mlaja se prikaže k Soncu obrnjena obsijana stran Lune v obliki ozkega srpa, ki narašča po Lunini površini od desne proti levi. Začenja se obdobje novih specifičnih vplivov **rastoče lune**. Približno šestdnevno potovanje od polmeseca naprej imenujemo tudi I. četrtna lune in potovanje naprej (skupaj okoli 13 dni) do polne lune II. četrtna (Paungger, 1998).

1.1.4 Polna luna ali ščip

Osvetljeni del Lune je v celoti obrnjen proti Zemlji. To pomeni, da so Sonce, Luna in Zemlja zopet poravnani v vrsto, le da se tokrat Zemlja nahaja med Soncem in Luno. Celotna površina je zelo svetla, saj cela odseva Sončevo svetlobo proti Zemlji.

Luna je zaključila polovico svojega potovanja okoli Zemlje. Na nebu vidimo njeno k Soncu obrnjeno sijočo okroglo ploskev, **polno luno**. Gledano s Sonca je Luna zdaj »za« Zemljo. V koledarju je polna luna označena kot svetel krog. Na ljudeh, živalih in rastlinah so vidni vplivi že po nekaj urah vladanja polne lune. Sprememba smeri delovanja luninih impulzov (od rastoče lune k pojemajoči luni) se občutijo močnejše kot spremembe pri mlaju. »Mesečniki« se sprehajajo v spanju, rane močnejše krvavijo kot običajno, na ta dan nabrana zdravilna zelišča razvijajo močnejšo zdravilno moč, v tem času obrezana drevesa lahko odmrejo, *policijske postaje okrepijo svoje posadke, ker po pravilu v tem času naraste število kaznivih dejanj in prometnih nesreč*, babice pri porodih opravljajo nadure (Paungger, 1998).

1.1.5 Zadnji krajec ali pojemajoča luna

Leva polovica Lune je osvetljena, desna pa je že temna. Od polne lune do zadnjega krajca vsak dan vidimo manjši del osvetljene površine Lune, dokler ob prazni luni ne vidimo samo temnega dela in se začne nov lunin cikel.

Luna počasi potuje naprej, njena senčna stran se vidno bohota – od desne proti levi – začenja se trinajstdnevno obdobje **pojemajoče lune** (III. in IV. četrtna) (Paungger, 1998).

1.2 Prometna nesreča

Dolga stoletja je lahko človek potoval le peš in tudi kasneje so le izbranci imeli na voljo konja, kamelo ali vozove za hitrejše premagovanje razdalj. Avtomobil je v dobrem stoletju razvoja omogočil, da ne

potujemo več s hitrostjo 10 ali 15 kilometrov na uro, temveč brez truda, s pomočjo napredne tehnologije, dosegamo hitrosti 100 kilometrov na uro in več. Tako sta nam napredek in razvoj, poleg velikih prednosti, prinesla tudi veliko slabosti in tragedij, kar prometna nesreča pravzaprav tudi je. Z razvojem v avtomobilizmu je skoraj vsakemu omogočeno, da potuje kamorkoli in kadarkoli. Posledično je temu razvoju sledila tudi temna plat – prometne nesreče.

Po podatkih Svetovne zdravstvene organizacije umre na svetu vsako leto 700.000 ljudi zaradi nesreč z motorji, osebnimi avtomobili, avtobusi in s tovornjaki. Vsako leto je poškodovanih med 10 in 15 milijoni ljudi. To pomeni, da zaradi posledic prometnih nesreč vsakih petinštirideset sekund umre en človek in da je vsaki dve sekundi eden poškodovan. Prometne nesreče dosegajo razsežnosti najhujših epidemij in so na vrhu med vzroki za smrt ali hude telesne poškodbe. Med vzroki za smrtnost med mladimi daleč presegajo nevarne bolezni in druge nesreče (Polič, 1996).

1.2.1 Kaj je nesreča?

Žlender (1996) navaja, da lahko nesrečo opredelimo kot nenaden, nepričakovan, nenameren dogodek, ki lahko povzroči poškodbo telesa ali celo smrt. Različne okoliščine in dejavniki se naključno povežejo prav v določenem trenutku, na določenem kraju, ko pride do nesreče. Čeprav igra pomembno vlogo pri nastanku nesreč naključje, to ne pomeni, da ne poznamo temeljnih dejavnikov, ki vplivajo na nastanek prometnih nesreč, in da niso možni učinkoviti ukrepi za izboljšanje stanja prometne varnosti.

1.2.2 Kaj je prometna nesreča?

Zakon o varnosti cestnega prometa v svojem 134. členu določa, da je prometna nesreča nesreča na javni cesti ali nekategorizirani cesti, ki se uporablja za javni cestni promet, v kateri je bilo udeleženo vsaj eno premikajoče se vozilo in je v njej najmanj ena oseba umrla ali je bila telesno poškodovana ali je nastala materialna škoda.

Žlender (1996) prometno nesrečo opredeljuje kot tisto nesrečo, v kateri je bilo udeleženo, na javni cesti ali drugi prometni površini, vsaj eno vozilo v gibanju in v kateri je ena ali več oseb izgubilo življenje oziroma je bila ena ali več oseb poškodovanih ali je nastala materialna škoda.

Nadalje še navaja, da so med dejavniki prometnih nesreč najpomembnejši človek, cesta, vozilo in družbeno okolje.

Prometne nesreče za sabo puščajo marsikatero družinsko tragedijo, do katere ne bi prišlo, če bi se vsi udeleženci v cestnem prometu zavedali pomena upoštevanja cestnoprometnih predpisov.

1.2.3 Prometne nesreče glede na posledice

Po Zakonu o varnosti cestnega prometa (134. člen) se prometne nesreče glede na posledice delijo na štiri kategorije:

- *prometna nesreča I. kategorije* – prometna nesreča, pri kateri je nastala samo materialna škoda;
- *prometna nesreča II. kategorije* – prometna nesreča, pri kateri je najmanj ena oseba lahko telesno poškodovana;
- *prometna nesreča III. kategorije* – prometna nesreča, pri kateri je najmanj ena oseba hudo telesno poškodovana;
- *prometna nesreča IV. kategorije* – prometna nesreča, pri kateri je kdo umrl ali je zaradi posledic nesreče umrl v 30 dneh po nesreči.

1.2.4 Prometna varnost in policija

V Srednjeročnem načrtu razvoja in dela policije za obdobje od leta 2003 do 2007 je v 3. strateškem cilju (Uresničevanje nacionalnih ciljev pri nadzoru cestnega prometa) pri 1. podcilju zapisano: »Z

javnim, sistematičnim, strokovnim in učinkovitim policijskim delom slediti ciljem, določenim z nacionalnim programom varnosti cestnega prometa, ki se nanašajo zlasti na tri najbolj ogrožene kategorije v cestnem prometu (pešci, kolesarji, mladi vozniki) in najpogostejša vzroka prometnih nesreč (neprilagojena hitrost in alkoholiziranost voznikov)«

V Poročilu o delu policije za leto 2007, ki je objavljeno na internetu, je pod točko 2.1.3 (Zagotavljanje varnosti cestnega prometa) zapisano, da se je leta 2007 prometna varnost nekoliko poslabšala. Policija je svoje ukrepe nenehno prilagajala razmeram v prometu in skušala zagotoviti čim večjo navzočnost policistov na cestah. Delovala je predvsem proaktivno in svoje naloge načrtovala glede na sezonska dogajanja (motoristična in glavna turistična sezona, začetek šolskega leta, martinovanje, decembrska praznovanja). Izvedla je številne, medijsko dobro podprte, poostrene nadzore prometa, ki so bili usmerjeni v dejavnike, ki so po ugotovitvah periodičnih analiz najbolj vplivali na prometno varnost. Nadzori so bili usklajeni z obdobjem načrtom Vlade Republike Slovenije za zagotavljanje prometne varnosti v letu 2007, nekateri pa tudi z evropskimi nadzori. Policisti so ugotovili 492.786 kršitev Zakona o varnosti cestnega prometa.

V letu 2007 so policisti obravnavali³:

- 263 prometnih nesreč s smrtnim izidom,
- 11.151 prometnih nesreč s telesno poškodovanimi,
- 18.987 prometnih nesreč z materialno škodo.

V teh nesrečah je:

- 293 ljudi umrlo,
- 1.263 jih je bilo hudo telesno poškodovanih,
- 14.774 jih je bilo lahko telesno poškodovanih,

Najpogostejši dejavniki prometnih nesreč s smrtnim izidom:

- neprilagojena hitrost (126 oseb),
- nepravilna stran oz. smer vožnje (90 oseb),
- neupoštevanje pravil o prednosti (39 oseb),
- nepravilno prehitevanje (12 oseb),
- nepravilnosti pešcev (8 oseb),
- nepravilni premiki z vozilom (5 oseb),
- drugi vzroki (13 oseb).

1.3 Samomor

Kaj je samomor? Pravica? Dejanje iz obupa? Izhod v sili? S tem vprašanjem so se ukvarjale različne države ter njihove kulture. Nekatere so samomor obravnavale kot sramoto, greh, smrtno kazen, spet druge kot nekaj normalnega, na Japonskem celo kot častno smrt. V Slovarju slovenskega knjižnega jezika je zapisano, da je samomor dejanje, s katerim kdo namerno povzroči svojo smrt.

Naziv »samomor« se zdi dovolj jasen, čeprav prinaša iskanje jasne in popolne definicije samomora kup zapletov, kajti ta je lahko tudi smrt, ki si jo človek »sam povzroči«, ko na primer nekoga prosi, naj ga ubije, ali pa ko nekdo komu ukaže, da se sam ubije.

V večini krščanskih ločin se samomor smatra kot greh, kar bi lahko povezali s 5. božjo zapovedjo, ki pravi: Ne ubijaj! Po krščanski veri je življenje dar Boga in je zato samomor proti naravni ureditvi. Samomor kot greh sta vpeljala sveti Avguštin in sveti Tomaž Akvinski. Samomorilca se ne sme pokopati na sveti zemlji, ne sme imeti pogrebne obreda, pokoplje se ga ponavadi zraven

³ Podatki so pridobljeni iz baze podatkov policije – STAI, 14. 1. 2008.

pokopališča. Zagotovo bo njegova duša pogubljena v peklju. Nasprotno pa v Justinijanovem zakoniku⁴ samomor ni mišljen kot greh.

Judovstvo ceni to življenje, zato judje samomor smatrajo kot zanikanje božje vsemogočnosti na svetu. V ekstremnih okoliščinah pa je dovoljen, če morajo izbrati med smrtjo in izdajo vere (960 judov je v Masadi raje naredilo kolektivni samomor, kot da bi jih zavojevali in zaslužnili Rimljani. Vsak moški je ubil svojo ženo in otroke, potem so se med sabo pobijali, dokler ni še zadnji ubil samega sebe).

V islamu samomor ni dovoljen. Smatra se kot znak nevere, razen če skupaj s seboj ubiješ še nevernike. Samomorilski napadi so za nekatere skupine nujni v boju proti okupatorju.

Na **Japonskem** je *sepuku* japonska oblika častnega samomora, ki je značilna za vojaške osebnosti (sprva samuraje, nato vojake). Sepuku je bil bolj formalni izraz, v pogovorih so ga večinoma uporabljali samuraji, medtem ko so navadni Japonci uporabljali izraz hara-kiri, ki je tudi bolj poznan.

Durkheim je v svoji monografiji Samomor uveljavil sociološko metodo raziskovanja družbenopatoloških pojavov, kakršna se je oblikovala v drugi polovici 19. stoletja. V ospredje opazovanja je postavil družbenega človeka in ne posameznika z njegovimi nadvse pestrimi lastnostmi in zapleteno usodo. Zanj je bil družbeni človek namišljeno bitje, pri katerem poteka vse skladno s sredinskimi statističnimi ugotovitvami, pri čemer je prezrl vse svojske in anormalne primere. Iskal je družbeno realnost, ki je neodvisna od posamičnih realnosti.

Milovanovičev poskus psihosocialne opredelitve samomora iz leta 1929 (v Milčinski, 1985) opredeljuje samomor kot zavestno in namerno uničenje lastnega življenja. Za uresničenje samomora je neizogibna cela vrsta prejšnjih pogojev. Tako morata biti zlasti – trajno ali prehodno, popolno ali delno – prisotni zavest ali vrednost o življenju in smrti. Nadalje mora biti prisotno spoznanje, da je v življenju polno nepravil, iz katerih smrt povsem in dokončno osvobaja človeka. Nepogrešljiva je tudi sposobnost, da se človek odloči za samomor. Končno sta tu tudi znanje in sposobnost, potrebna za uničenje svojega življenja.

Shneidmanova (v Milčinski, 1985) definicija iz leta 1979, kar je natanko 50 let po Milovanovičevem poskusu psihosocialne opredelitve samomora, je zelo podobna, saj pravi, da je samomor človeško dejanje, s katerim si posameznik po lastni želji sam povzroči smrt. Ta definicija zajema to, da si mora človek, ki napravi samomor, zamišljati smrt: povezati mora svojo zavestno željo biti mrtev z dejavnostjo, ki privede do uresničenja te želje; poudarjen je človekov nagib (ki ga kdaj tudi drugi ugotavljajo), cilj dejanja je smrt (ne pa zgolj samopoškodba ali samookrnitev) in je usmerjen k predstavi o prenehanju človekovega zavestnega, introspektivnega življenja.

Milčinski (1985) navaja, da je samomor (suicidium) dejanje, s katerim se človek usmrti. Pri tem ga vodi težnja, da si vzame življenje oziroma iz njegovega vedenja razberejo tak namen ljudje okoli njega.

Delo Emila Durkheima (1858–1917) *Le suicide* iz leta 1897 je pomemben mejnik ne le za suiciologijo, temveč tudi za sociologijo. Njegove kategorije samomorov (anomični, egoistični, altruistični in fatalistični samomor) se v sociološki literaturi še vedno pojavljajo.

⁴ Justinijanov zakonik (tudi Justinijanov kodeks) je izraz za zbirko zakonov, ki jih je zbral bizantinski cesar Justinijan.

Tabela 1: Samomori po načinu storitve v letu 2007⁵

	Skupaj	Eksplozija	Skok pod vlak	Skok v globino	Z obešanjem	Z rezanje m žil	Z ustrelitvijo	Z utopitvijo	Z zadušitvijo	Z zastrupitvijo	Ni podatka
ženske	83	-	7	13	40	2	2	11	-	8	-
moški	326	2	13	16	209	8	42	4	7	19	6
skupaj	409	2	20	29	249	10	44	15	7	27	6

Tabela 2: Samomori po vzroku storitve v letu 2007⁶

	Skupaj	Alkohol - alkoholizem	Bolezen	Družinske razmere	Drugo	Ni podatka
ženske	83	4	44	4	29	2
moški	326	37	130	26	125	8
skupaj	409	41	174	30	154	10

1.4 Klici na številko 113

Številka 113 je številka policije.

Poslanstvo policije je "pomoč ljudem in skrb za njihovo varnost in varnost premoženja".

Številka policije 113 je namenjena klicem v sili v primerih kaznivih dejanj, prometnih nesreč, kršitvah javnega reda in miru ter v vseh primerih, ko je potrebna takojšnja pomoč oz. prisotnost policije.

Teritorialno klice sprejemajo na 11 regijskih operativno-komunikacijskih centrih (v nadaljevanju OKC). Z izjemo števila policistov, ki takšne klice sprejemajo in izvajajo napotitve policijskih sil, je organizacija v vseh OKC enaka. Tako za tiste, ki kličejo na številko 113, ni nikakršne razlike glede na regijo.

Teritorialna razdelitev drži (npr. klic iz območja PU Ljubljana sprejme OKC PU Ljubljana) za klice iz stacionarnega telefona, medtem ko je klic iz mobilnega telefona zaradi različnega sprejema signala lahko sprejet na sosednjem OKC. Kljub temu bo klic sprejet in informacija posredovana na krajevno pristojni OKC.

Vsi klici na številko 113 se snemajo na posebne snemalne naprave (registrofon). To velja za vse številke klicev v sili (112, 113), kar je navedeno v Zakonu o elektronskih komunikacijah. Tako lahko v določenih primerih, ko je nujno potrebno, ponovno poslušajo klic. Posnetki se v skladu z zakonom hranijo leto dni.

Pri samem sprejemu klica je najbolj pomembno, da klicatelj sporoči čim več osnovnih podatkov o samem dogodku, lokaciji, morebitnih ponesrečencih, storilcih ter ostalih podatkov, ki so policistu lahko v pomoč. Pomembno je dejstvo, da lahko oseba tudi pri klicu na številko 113 ostane anonimna. Izjema je le, če želi prijaviti kaznivo dejanje kot oškodovanec ali žrtev. Takrat policist vpiše pogovor v obliki uradnega zaznamka o sprejemu ustne kazenske ovadbe in klicatelja tudi opozori na krivo ovadbo.

⁵ Podatki so pridobljeni iz baze podatkov policije – STAI, 29. 7. 2008.

⁶ Podatki so pridobljeni iz baze podatkov policije – STAI, 29. 7. 2008.

Policija je leta 2007 sprejela 700.351⁷ klicev na telefonsko številko 113. Med njimi je bilo 202.671 interventnih klicev, ki so zahtevali prihod policije na kraj dogodka. Interventni klici so predstavljali 28,9 % vseh klicev na telefonsko številko 113.

Na podlagi interventnih klicev je bilo na kraj dogodka napotenih 204.880 policijskih patrolj. Povprečni reakcijski čas (čas od klica na telefonsko številko 113 do prihoda policistov na kraj dogodka) je bil za interventne dogodke 20 minut in 41 sekund, za nujne interventne dogodke pa 12 minut in 22 sekund.

2 Obdelava podatkov in interpretacija rezultatov

Sledi obdelava podatkov, kjer sem izračunala pogostost pojava posameznih Luninih men, povprečno število ter najmanjše in največje število prometnih nesreč, samomorov ter klicev na številko 113 v letu 2007.

Tabela 3: Pogostost luninih men v letu 2007

Lunina mena	Pogostost (dni)	Delež (v %)
polna luna	13	3,6
zadnji krajec	13	3,6
mlaj	12	3,3
prvi krajec	12	3,3
brez lune mene	315	86,3
Skupaj	365	100

Iz tabele 3 lahko vidimo, da se je luna v letu 2007 kot polna luna pojavila 13-krat, 13-krat se je pojavila kot zadnji krajec, 12-krat kot mlaj ter 12-krat kot prvi krajec.

Tabela 4: Prometne nesreče, samomori ter klici na številko 113 v povprečju, minimumu in maksimumu v letu 2007

	Prometne nesreče	Samomori	Klici na št. 113
povprečje	84,45	1,10	1.775,60
minimum	28	0	1.086
maksimum	160	5	3.138

Iz tabele 4 je razvidno, da se je leta 2007 na dan v povprečju zgodilo 84,45 prometnih nesreč, 1,10 samomorov ter 1.775,60 klicev na številko 113. Najmanj prometnih nesreč v enem dnevu je bilo 28 in največ 160. Iz tabele je še razvidno, da so bili dnevi, ko ni nihče storil samomora, ter dnevi, ko je bilo tudi 5 samomorov na dan. Najmanj klicev, kot je mogoče razbrati iz tabele, je bilo 1.086, največ pa 3.138 na dan.

2.1 Vpliv lune na število prometnih nesreč

V nadaljevanju je prikazano, kako posamezne lunine mene vplivajo na število prometnih nesreč. Poseben poudarek je namenjen vplivu polne lune.

⁷ Podatek je iz Poročila o delu policije za leto 2007 in se razlikuje od podatka, s katerim sem operirala v empiričnem delu zaradi »zamrznitve« podatkov in kasnejših popravkov.

Tabela 5: Povprečno število prometnih nesreč na dan, glede na lunine mene v letu 2007

PROMETNE NESREČE			
	Število dni	Število PN	Povprečje (št. PN / dan)
polna luna	13	1.106	85,08
zadnji krajec	13	1.087	83,62
mlaj	12	1.108	92,33
prvi krajec	12	1.078	89,83
brez lune mene	315	26.444	83,95
skupaj	365	30.823	84,45

Iz tabele 5 lahko vidimo, da je bilo v povprečju največ prometnih nesreč na dan prazne lune, najmanj pogosto pa so se zgodile ob nastopu zadnjega krajca.

Tabela 6: Značilnostna tabela prometnih nesreč v letu 2007 (5 vrednosti)

ANOVA							
			Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig = Značilnost
PROMETNE NESREČE * LUNA	Between Groups	(Combined)	1243,28	4	310,82	,705	,589
	Within Groups		158710,9	360	440,864		
	Total		159954,2	364			

(Tabela 6) Analiza variance, in sicer primerjava dogodka (prometne nesreče) med dnevi polne lune, zadnjega krajca, prazne lune, prvega krajca ter dnevi brez lune mene, je pokazala, da med njimi ni statistično značilnih razlik, kar pomeni, da položaji lune ne vplivajo na število prometnih nesreč.

Tabela 7: Število prometnih nesreč z mrtvimi in s poškodovanimi na dan nastopa polne lune

Dan	Datum	Št. prometnih nesreč
sreda	3.1.2007	49
petek	2.2.2007	93
nedelja	4.3.2007	55
ponedeljek	2.4.2007	94
sreda	2.5.2007	34
petek	1.6.2007	107
sobota	30.6.2007	91
ponedeljek	30.7.2007	128
torek	28.8.2007	79
sreda	26.9.2007	80
petek	26.10.2007	116
sobota	24.11.2007	83
ponedeljek	24.12.2007	97
skupaj		1.106

Iz tabele 7 lahko preberemo, da se je v 13 dneh (dneh nastopa polne lune) zgodilo 1.106 prometnih nesreč, kar je v povprečju približno 85,08 prometnih nesreč na dan.

IZRAČUN:

365 dni ... 30.823 prometnih nesreč → 84,45 prometnih nesreč/dan

dnevi polne lune: 13 dni polne lune ... 1.106 prometnih nesreč → 85,08 prometnih nesreč/dan

365 dni – 13 dni = 352 dni

30.823 prometnih nesreč – 1.106 prometnih nesreč = 29.717 prometnih nesreč

ostali dnevi: 29.717 prometnih nesreč / 352 dni = 84,42 prometnih nesreč/dan

Iz računa lahko vidimo, da se je v dneh nastopa polne lune zgodilo v povprečju za malenkost več prometnih nesreč (85,08) kot v ostalih dneh (84,42).

Tabela 8: Značilnostna tabela prometnih nesreč v letu 2007 (2 vrednosti)

ANOVA						
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
PROMETNE NESREČE	Between Groups	46,692	1	46,692	,106	,745
	Within Groups	159908	363	440,517		
	Total	159954	364			

Iz tabele 8 je razvidno, da med dnevi polne lune (takšnih dni je 13) (vrednost 1) in ostalimi dnevi (352) (vrednost 2) glede števila prometnih nesreč ni statistično značilnih razlik.

2.2 Vpliv lune na število samomorov

V nadaljevanju je prikazano, kako posamezne Lunine mene vplivajo na število samomorov. Poseben poudarek je namenjen vplivu polne lune.

Tabela 9: Povprečno število samomorov na dan, glede na lunine mene v letu 2007

SAMOMORI			
	Število dni	Število samom.	Povprečje (št. samom / dan)
polna luna	13	22	1,69
zadnji krajec	13	7	0,54
mlaj	12	17	1,42
prvi krajec	12	14	1,17
brez lune mene	315	342	1,09
skupaj	365	402	1,10

Iz tabele 9 lahko vidimo, da je bilo v povprečju največ samomorov ob polni luni, najmanj pogosti pa so bili samomori ob nastopu zadnjega krajca.

Tabela 10: Značilnostna tabela samomorov v letu 2007 (5 vrednosti)

ANOVA							
			Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig = Značilnost
SAMOMORI * LUNA	Between Groups	(Combined)	9,980	4	2,495	1,931	,105
	Within Groups			465,269	360	1,292	
	Total			475,249	364		

(Tabela 10) Analiza variance, in sicer primerjava dogodka (samomora) med dnevi polne lune, zadnjega krajca, prazne lune, prvega krajca ter dnevi brez lune mene, je pokazala, da med njimi ni statistično značilnih razlik, kar pomeni, da položaji lune ne vplivajo na število samomorov.

Tabela 11: Število samomorov na dan nastopa polne lune

Dan	Datum	Št. samomorov
sreda	3.1.2007	2
petek	2.2.2007	2
nedelja	4.3.2007	0
ponedeljek	2.4.2007	4
sreda	2.5.2007	2
petek	1.6.2007	3
sobota	30.6.2007	1
ponedeljek	30.7.2007	3
torek	28.8.2007	2
sreda	26.9.2007	0
petek	26.10.2007	2
sobota	24.11.2007	1
ponedeljek	24.12.2007	0
skupaj		22

Iz tabele 11 lahko preberemo, da je bilo v 13 dneh (dneh nastopa polne lune) storjenih 22 samomorov, kar je v povprečju približno 1,69 samomorov na dan.

IZRAČUN:

365 dni ... 402 samomora → 1,10 samomora/dan

dnevi polne lune: 13 dni polne lune ... 22 samomorov → 1,69 samomorov/dan

365 dni – 13 dni = 352 dni

402 samomora – 22 samomorov = 380 samomorov

ostali dnevi: 380 samomorov / 352 dni = 1,08 samomorov/dan

Iz računa lahko vidimo, da se je v dneh nastopa polne lune zgodilo v povprečju več samomorov (1,69) kot v ostalih dneh (1,08).

Tabela 12: Značilnostna tabela samomorov v letu 2007 (2 vrednosti)

ANOVA						
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
SAMOMORI	Between Groups	4,707	1	4,707	3,631	,057
	Within Groups	470,542	363	1,296		
	Total	475,249	364			

Iz tabele 12 je razvidno, da med dnevi polne lune (takšnih dni je 13) (vrednost 1) in ostalimi dnevi (352) (vrednost 2) glede števila samomorov ni statistično značilnih razlik.

2.3 Vpliv lune na število klicev na številko 113

V nadaljevanju je prikazano, kako posamezne Lunine mene vplivajo na število klicev na številko 113. Poseben poudarek je namenjen vplivu polne lune.

Tabela 13: Povprečno število klicev na številko 113 na dan, glede na Lunine mene v letu 2007

KLICI NA ŠTEVILKO 113			
	Število dni	Število klicev	Povprečje (št. klicev / dan)
polna luna	13	22.567	1735,92
zadnji krajec	13	23.372	1797,85
mlaj	12	22.716	1893,00
prvi krajec	12	23.197	1933,08
brez lune mene	315	556.243	1765,85
skupaj	365	648.095	1775,60

Iz tabele 13 lahko vidimo, da je bilo v povprečju največ klicev na številko 113 ob prvem krajcu, najmanj pogosto pa so klicali na številko 113 ob nastopu polne lune. Obstaja tudi razlika med klici ob prvem krajcu (povprečno 1933 na dan) in polni luni (1736 na dan).

Tabela 14: Značilnostna tabela klicev na številko 113 v letu 2007 (5 vrednosti)

ANOVA							
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig = Značilnost	
KLICI NA 113 * LUNA	Between Groups	(Combined) 519844	4	129961	2,313	,057	
	Within Groups			2,02E+07	360	56184,5	
	Total			2,08E+07	364		

(Tabela 14) Analiza variance, in sicer primerjava dogodka (klic na številko 113) med dnevi polne lune, zadnjega krajca, prazne lune, prvega krajca ter dnevi brez lune mene, je pokazala, da med njimi ni statistično značilnih razlik, kar pomeni, da položaji lune ne vplivajo na število klicev na številko 113.

Tabela 15: Število klicev na številko 113 na dan nastopa polne lune

Dan	Datum	Št. klicev na številko 113
Sreda	3.1.2007	1.469
Petek	2.2.2007	1.746
Nedelja	4.3.2007	1.533
Ponedeljek	2.4.2007	1.809
Sreda	2.5.2007	1.146
Petek	1.6.2007	1.972
Sobota	30.6.2007	1.955
Ponedeljek	30.7.2007	1.691
Torek	28.8.2007	1.840
Sreda	26.9.2007	1.641
Petek	26.10.2007	2.002
Sobota	24.11.2007	2.075
Ponedeljek	24.12.2007	1.688
SKUPAJ		22.567

Iz tabele 15 lahko preberemo, da je bilo v 13 dneh (dneh nastopa polne lune) 22.567 klicev na številko 113, kar je v povprečju približno 1735,92 klicev na dan.

IZRAČUN:

365 dni ... 648.095 klicev → 1.775,60 klicev/dan

dnevi polne lune: 13 dni polne lune ... 22.567 klicev → 1735,92 klicev/dan

365 dni – 13 dni = 352 dni

648.095 klicev – 22.567 klicev = 625.528 klicev

ostali dnevi: 625.528 klicev/ 352 dni = 1.777,07 klicev/dan

Iz računa lahko vidimo, da se je v dneh nastopa polne lune zgodilo v povprečju manj klicev na številko 113 (1.735,92) kot v ostalih dneh (1.777,07).

Tabela 16: Značilnostna tabela klicev na številko 113 v letu 2007 (2 vrednosti)

ANOVA						
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
KLICI NA 113	Between Groups	21224,111	1	21224,1	0,372	,542
	Within Groups	2,07E+07	363	57093,8		
	Total	2,08E+07	364			

Iz tabele 16 je razvidno, da med dnevi polne lune (takšnih dni je 13) (vrednost 1) in ostalimi dnevi (352) (vrednost 2) glede števila klicev na številko 113 ni statistično značilnih razlik.

3 Zaključek

Če ima luna vpliv na oceane, zakaj ne bi imela vpliva na vodo v našem telesu? Konec koncev je človekovo telo sestavljeno iz 2/3 vode. Da polna luna različno vpliva oziroma ne vpliva na ljudi, lahko sklepamo že iz tega, da nekatere ljudi polna luna »nosi«, spet na druge pa nima nikakršnega vpliva. Glede na podatke in opravljene izračune sem morala mojo temeljno hipotezo, da položaji lune vplivajo na število prometnih nesreč, samomorov ter klicev na številko 113, zavriniti. Vendar pa je iz podatkov razvidno, da je v povprečju največ storjenih samomorov ob polni luni, kar pa ni statistično značilno. Morala sem zavriniti prvo podhipotezo, da položaj polne lune vpliva na število prometnih nesreč, in sicer da je ob dnevih nastopa polne lune povečano število prometnih nesreč. Kljub temu pa je iz podatkov razvidno, da je bilo povprečno število prometnih nesreč v dnevih polne lune malenkostno večje v primerjavi z ostalimi dnevi. Prav tako sem morala zavriniti drugo podhipotezo, ki sem jo postavila o vplivu polne lune na povečano število samomorov. Kljub temu pa je iz podatkov razvidno, da je bilo povprečno število samomorov v dnevih polne lune malenkostno povečano v primerjavi z ostalimi dnevi. In tudi tretja podhipoteza se mi ni potrdila. Število klicev na številko 113 ob dnevih nastopa polne lune se namreč je namreč zmanjšalo. V zvezi s temi rezultati se postavlja vprašanje, zakaj med ljudmi velja splošno prepričanje o vplivu polne lune. Obstaja psihološka razlaga, s katero se tudi sama strinjam, namreč da si razne dogodke (predvsem negativne, kot so prometna nesreča in samomor) ljudje bolj zapomnimo, če so se zgodili v času polne lune.

4 Literatura

4.1 Pravni viri

Zakon o varnosti cestnega prometa, ZVCP-1-UPB5, Ur. l. RS, št. 56/08.

4.2 Časopisno in drugo gradivo

Ministrstvo za notranje zadeve. (2002). Srednjeročni načrt razvoja in dela policije za obdobje od leta 2003 do 2007. Ljubljana, Ministrstvo za notranje zadeve.

Ministrstvo za notranje zadeve. (2008). Poročilo o delu policije za leto 2007. Ljubljana, Ministrstvo za notranje zadeve.

4.3 Strokovna literatura

Andrijić, Z. (1994). Astrološki slovar. Ljubljana, Mladinska knjiga.

Costello, D., Radermacher, L. (1998). Astrologija. Ljubljana, Mladinska knjiga.

Durkheim, E. (1992). Samomor. Ljubljana, Filozofska fakulteta.

Milčinski, L. (1985). Samomor in Slovenci. Ljubljana, Cankarjeva založba.

Paungger, J., Poppe, T. (1995). Vse ob pravem času. Celje, Mavrica d.o.o.

Polič, M. in drugi. (1996). Prometna psihologija. Ljubljana, Zveza organizacij za tehnično kulturo Slovenije in Svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu Slovenije.

4.4 Internetni viri

<http://www.moon-phases.net/calendar/aboutmoon.html>

<http://www.policija.si/portal/statistika/promet/2007/pdf/jan-dec07.pdf>

<http://www.lunin.net/index.php>

<http://www.astro.si/>